

EHDOTUS ELÄINTEN SPERMAN KERÄYSTÄ KOSKEVAN MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUKSEN 329/2021 MUUTTAMISEKSI**Yleisperustelut**

Ehdotuksen tavoitteet

Ehdotuksen pääasiallisena tarkoituksena on helpottaa sperman keräämistä kotieläimistä tilanteissa, joissa kerättyä spermaa ei ole tarkoitus saattaa markkinoille Suomen ulkopuolella. Muutoksilla tuetaan erityisesti toimintaa, jonka tarkoituksena on turvata kansalliset eläingenivarat nykyistä ja tulevaisuuden maatalous- ja elintarviketuotantoa ja muuta käyttöä varten.

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Ehdotuksen mukaan muutettaisiin kotimaankauppaa varten kerättäville nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja hevoseläinten sukusoluille ja alkioille eläintautien vastustamiseksi asetettavista vaatimuksista annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (329/2021) 4 §:n 3 momentti sekä lisättäisiin asetukseen uusi 4 a § ja liite V. Yksityiskohtaiset perustelut muutoksille ovat jäljempänä.

Muutokset johtuvat erityisesti Suomen maa-, metsä- ja kalatalouden kansallisen geenivaraohjelman tarpeista (ks. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 11A / 2018). Eläingenivaraohjelman tavoitteena on ryhtyä keräämään spermaa teurastettujen tai kastroitujen eläinten lisäkiveksistä (*epididymaalinen sperman keräys*). Tällaista sperman keräystä ei rajoitettaisi kuitenkaan ainoastaan geenivaraohjelman tarpeisiin. Ehdotettujen vaatimusten mukaisesti kerätty sperma vastaisi lainsäädännöllisesti muuta kotimaankauppaan kerättyä spermaa. Utta on se, että myös nautaeläimille asetettaisiin vaatimukset epididymaaliselle sperman keräykselle kotimaankauppaan. Aiemmin ei ole ilmennyt tarvetta nautaeläimiä koskeville vaatimuksille.

Asetuksen 4 §:ään tehtäisiin tekninen muutos, joka ei muuta pykälän sisältöä.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti kotimaankauppaan hyväksytyjen oriasemien ja lammas- ja vuohieläinten sperman keräysasemien ei tarvitsisi hakea uutta hyväksyntää, mikäli ne aikoisivat ryhtyä eri eläinlajien epididymaalisen sperman keräykseen. Niiden tulisi kuitenkin päivittää aluehallintovirastossa nykyistä hyväksyntäänsä.

Asian valmistelu

Asetusluonnos on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä.

Asetusluonnoksesta on pyydetty lausuntoa seuraavilta tahoilta:

Ahvenanmaan maakunnan hallitus
Aluehallintovirastot (6 kpl)
ET Faba Osk, Hollola
Helsingin Yliopisto / ELTDK/ Kliinisen tuotantoeläinlääketieteen laitos
HH-Embryo Oy, Pilpala
Luonnonvarakeskus LUKE
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
NordGen, kotieläimet
Ruokavirasto
Suomen Eläinlääkäriliitto
Suomen Eläinlääkäripraktikot ry
Suomen Hippos ry
Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto
Suomen Lammasyhdistys
Suomen Ratsastajainliitto
Suomen Vuohiyhdistys
Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC
Tmi Petra Huhti, Saharan Ravitalli, Haapamäki
Viking Genetics Finland Oy

Lausuntokierroksella ...

Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan XX.YY.2023.

Säännöskohtaiset perustelut

4 §. *Sperman keräysaseman toiminta.* Pykälän 3 momenttia täydennettäisiin niin, että siinä viitattaisiin kattavasti EU:n lainsäädännön vaatimukseen nauta- ja sikaeläinten sperman keräysasemille ja sperman jäljitettävyydelle, kun spermaa siirretään EU:n jäsenvaltioiden välillä. Nykyinen viittaus ei ole kattava. Kyseessä olisi tekninen muutos, joka ei muuttaisi pykälän sisältöä. Nauta- ja sikaeläinten sperman keräysaseman toiminnan vaatimuksista säädetään eläintautilain 42 §:n 1 momentissa ja EU-lainsäädännössä.

4 a §. *Sellaisen sperman keräysaseman hyväksyminen ja toiminta, jolla ei pidetä eläimiä.* Pykälä on uusi. Siinä säädettäisiin sellaisen hevos-, lammas- ja vuohi- sekä nautaeläinten sperman keräysaseman hyväksymisestä, jolla ei pidetä eläimiä, vaan spermaa kerätään ainoastaan teurastettujen tai kastroitujen eläinten lisäksi kiveksistä (*epididymaalinen sperman keräys*). Hyväksymisprosessi on yhdenmukainen muiden tässä asetuksessa mainittujen sperman keräysasemien hyväksymismenettelyn kanssa. Aseman hyväksymiseen ja toimintaan sovellettaisiin ehdotetun liitteen V vaatimuksia.

Liite V. Sperman keräysasemaa koskevat vaatimukset, kun asemalla ei pidetä eläimiä. Liite on uusi. Siinä eriteltäisiin sperman keräysasemaa, keräysaseman toimintaa, asemaeläinlääkärin tehtäviä ja hevos-, lammas- ja vuohi- sekä nautaeläinten spermaa koskevat vaatimukset.

Kohdassa 1 lueteltaisiin sperman keräysasemaa koskevat vaatimukset. Ne olisivat yhdenmukaiset nykyisen asetuksen oriasemaa ja lammas- ja vuohieläinten sperman keräysasemaa koskevien vaatimusten kanssa. Asemalta ei kuitenkaan edellytettäisi tiloja luovuttajaeläimille.

Kohdassa 2 lueteltaisiin sperman keräysaseman toimintaa koskevat vaatimukset. Ne olisivat yhdenmukaiset nykyisen asetuksen oriasemaa ja lammas- ja vuohieläinten sperman keräysasemaa koskevien vaatimusten kanssa. Niihin ei kuitenkaan sisältyisi luovuttajaeläinten käsittelyyn liittyviä vaatimuksia.

Kohdassa 3 lueteltaisiin asemaeläinlääkärin tehtävät. Ne olisivat yhdenmukaiset nykyisen asetuksen oriasemaa ja lammas- ja vuohieläinten sperman keräysasemaa koskevien vaatimusten kanssa, mutta niihin ei sisältyisi asemalla olevien eläinten terveydentilan tarkkailu. Asemaeläinlääkärin tärkein tehtävä olisi varmistaa, että sperman keräysasemalla kerätään epididymaalisesti spermaa ainoastaan tämän asetuksen vaatimukset täyttävistä luovuttajaeläimistä. Tämän vuoksi tarvittaisiin asemaeläinlääkärin lupa eläimen siirtämiseksi teurastamolle. Hänen olisi myös valvottava, ettei epididymaalista sperman keräystä aloiteta, ennen kuin luovuttajaeläimen lihantarkastus on saatu päätökseen. Kaksi viimeistä vaatimusta eivät koskisi tilannetta, jossa sperma kerätään kastroimalla saaduista lisäksi kiveksistä.

Kohdassa 4 lueteltaisiin hevoseläinten spermaa koskevat vaatimukset. Spermaa koskevat eläintautivaatimukset olisivat samat kuin nykyisessä asetuksessa oriasemalla kerättyä spermaa koskevat vaatimukset, sillä tautiriskien ei katsota olevan tällaisessa sperman keräyksessä pienempiä. Epididymaalisen sperman tulisi täyttää vaatimukset eläimen teurastuspäivänä tai kastrointipäivänä.

Kohdassa 5 lueteltaisiin lammas- ja vuohieläinten spermaa koskevat vaatimukset. Spermaa koskevat eläintautivaatimukset olisivat muuten samat kuin nykyisessä asetuksessa, mutta teurastettava eläin tulisi tutkia Borderin taudin varalta serologisen tutkimuksen (vasta-ainetutkimuksen) lisäksi myös virologisesti. Virologinen tutkimus vaadittaisiin sen vuoksi, että sperman keräykseen saattaa tulla vain yksittäinen eläin, jolloin pelkkä serologinen tutkimus voi olla riittämätön taudin toteamiseksi. Epididymaalisen sperman tulisi täyttää vaatimukset eläimen teurastuspäivänä tai kastrointipäivänä.

Kohdassa 6 lueteltaisiin nautaeläinten spermaa koskevat vaatimukset. Nautaeläimille ei ole tähän mennessä säädetty eläintautivaatimuksia kotimaankauppaan kerättävälle spermalle. Nyt säädettäisiin vaatimukset epididymaalisen sperman keräykselle. Eläintautivaatimukset a–c-luokan eläintaudeille olisivat yhdenmukaiset EU-lainsäädännön vaatimusten kanssa. Suomen virallisten tautivapauksien vuoksi tautien testausvaatimuksia ei kuitenkaan asetettaisi kotimaankauppaan kerättävälle spermalle. Jos Suomessa todettaisiin näitä tauteja (nautatuberkuloosi, bruselloosi, leukoosi, IBR), voitaisiin asetusta tältä osin muuttaa. Luovuttajaeläimelle jätettäisiin asetuksessa kuitenkin

BVD-testaus (c-luokan tauti), vaikka Suomi on tästäkin taudista virallisesti vapaa. Jos tartuntaa jossakin vaiheessa todettaisiin, mikä on aivan mahdollista kansainvälisen kaupan vuoksi, olisi hyvä, että sperman luovuttajaeläin olisi testattu, koska uudenkin tartunnan ilmeneminen voi tapahtua hitaasti. Epididymaalisen sperman tulisi täyttää vaatimukset eläimen teurastuspäivänä tai kastroidintipäivänä.